

szintén nem nagy ujság, mert ezzel a speciesszel már *Az ügyvéd és a férjé-*ben is találkoztunk. Minden egyéb vonatkozásban a bohózat nem is tegnapi, hanem tegnapelőtti. Még «párizsi» volta is abban az értelemben veendő, ahogy ez a fogalom közönségünk tudatában a Vígszínház indulása idejétől kezdve gyökeret vert: azóta patrónfestészet lett belőle, pedig időközben még a szobafestőipar fölött is megfordult az idők járása. A házastársak, akik közül mindegyiknek a «füle mögött» akad valami, a kokott, ki valamennyi férfiszereplő multjában «előfordult», a kedélyes törvényszéki tanácselnök, aki maga sem jobb a Deákné vásznánál, melynek leméréséhez a rőföt éppen ő tartja kezében: egytől-egyig «schwankende Gestalten» a levitézlett «francia bohózat» távoli kódéből. S ilyenkor még az is kiderül, hogy a sokat emlegetett «vígszínházi játéktípus», melynek tekintélye va-

laha ennek a műfajnak egyenértékű tolmácsolásán nőtt meg, most már — s ezen éppen nincs mit sajnálni — a keményebb feladatok megoldásához jobban talál, mint az efféle «frott» ügyecskék kápráztató lepergetéséhez. Titkos Ilona hol a dráma hangnemébe téved, hol az operett egysíkú stílusába, csak éppen a fesztelen bohózati könnyűség nem lendíti játékát. Törzs is túllendül ezen a demarkációs vonalon a ríktó pojácáskodás felé. Csor-tosban legalább valódi bonhommia is van. Makay Margit a pompásan pointirozó beszéddel remekel. Rajnainak is akad nem egy jó mozzanata. Sulyok Máriáról most is azt sejtjük, hogy a komolyabb hangnemben komolyabb sikerek várják. Pártos Erzsí friss grotesksége az epizódrésznek nagy erő-sége. S végül említés nélkül a Stella Adorján ötletes fordítása s a Hegedüs Tibor rendezői ügyessége se marad-jon.

Rédey Tivadar.

Képzőművészet.

Műcsarnok.

A Képzőművészeti Társulat téli kiállítása a Műcsarnokban ezúttal sem jobb, de rosszabb sem, mint e sokat támadott Társulat egyéb seregszemléje. Ha igaz, mit a napilapok írnak, a Műcsarnok régóta vajudó ügye végre békés megegyezés fináléjába torkollik, vége lesz az áldatlan művész-harcnak, mely egymás tekintélyének rombolásával rendkívül sokat ártott a művészet ügyének. Azzal, hogy a konzervatívok a moderneket örülteknek kiállították ki, a moderneket az öregeket és ifjú-öregeket tehetségteleneknek, nem a közönség járt rosszul, hanem maguk a festők és a szobrászok: a közönség elszokott a vásárlástól, mert sem örültek, sem tehetségtelennek mondott művekért nem akart pénzt áldozni. A Műcsarnokot ma birtokló csoportnak be kell látnia, hogy a merev el-

zárkózásnak nincs értelme. A nagy épület a magyar művészet egyetemességéé, ha minden igaz művész szóhoz jut falai között, kiszorulnak azok a dilettánsok, akik a mai nívót oly kétségbeejtően lerontották. Zalának vagy Karlovszkynak nincs szüksége a harcra, a merev elutasítás álláspontján azok állanak, akiket egy esetleges művészbéke versenyre képtelenné tesz és eltüntet a porondról. Ezek azok a festők és szobrászok, kik a négyszáz-harminc kiállított tárgy közül háromszázötvennel szerepelnek, szörnyű olajképekkel, dilettáns aquarell-virágcsendéletekkel, divatjamult genrefigurákkal, melyek lámpagyárak bronzszobor-remekét idézik emlékezetbe.

A téli kiállítás emlékezetesebb alkotásait az ujjainkon el lehet számlálni. Az arcképek közül kimagaslik *Karlovsky Bertalan* két műve, különösen

a 10. számú férfiportré. *Benkhardt* Ágostnak két képe válik ki, az egyik pleinair aktos kompozíció (Modellek a kertben), a másik friss, színes virágcsendélet. *Udvary* Pál Vízholdás c. kompozíciója a legjobbak közé tartozik. A szobrászok közül említésre érdemes *Farkas* András néhány vérbeli plasztikusra valló aktfigurájával. Kívülök a *dii minerum gentiumot* alig néhány vászon és szobor képviseli, a többiekéről pedig nem is történhet említés.

Ernst-múzeum.

Az elmúlt hónapban az Ernst-múzeum értékes kiállításnak adott szállást, eseménye *Medveczky* Jenő kollekciója. Ez a fiatal festő, ki néhány évvel ezelőtt bemutatkozásával nagy feltűnést keltett, nem cáfolja meg most sem azokat a reményeket, melyeket további festői pályájához fűztek. Annakidején briliáns rajzú, klasszikus simaságú, nagyméretű aktkompozíciókat állított ki, melyek Ingres formanyelvét idézték emlékezetbe, mint ahogy a mai, izmusok utáni pikturának általában sokszor köze van ehhez a nagy francia mesterhez. Uj képei más irányban való indulásának vívódásait mutatják, ha mai keresése még nem forrott is ki annyira, mint a felületes szemlélőnek tetszetősebb régebbi stílusa, *Medveczky* nem érdemelte meg azt a hűvös fogadtatást, melyben a napisajtó részesítette. Mint valamennyi vérbeli művész, a nagy irányváltoztatás ellenére is hű maradt önmagához, az első pillanatban meglátszik, hogy ugyanaz a kéz festette a képeket, mint a régebbi kompozíciókat. *Medveczky* objektivitásra törő, csaknem szenvedélytelen művész, akinél az egyenletes és tiszta stílus a főcél. Hűvös formanyelvén csak ritkán tetszik át az indulat pirossága. Színkultúrája rendkívül fejlett, szinte azt lehetne mondani, hogy kolorizmusa egyenrangú ritka formai

kultúrájával, ami ilyféle beállítottságú művésznél szokatlan. Ujabb képei látzólag igénytelenebbek a régieknél, de nem kétséges, hogy az az út, amelyen most elindult, távolibb perspektívákat nyit meg a művész számára, mint fejlődésének előző korszaka nyitott.

Megemlíthetjük még kiállítóársai közül *Boldizsár* Istvánt, kinek nemes és festői naturalizmusában Nagybánya legjobb tradíciói élnek tovább s *Vass* Elemér egyre színesebbé és könnyedebbé való képeit. *Genthon István.*

Német rajzok kiállítása a Szépművészeti Múzeumban.

A Grafikai Osztály új kiállítása a Szépművészeti Múzeumnak 1400-tól 1650-ig keletkezett régi német rajzait mutatja be. A kiállításnak csaknem minden lapja a szakirodalomban sűrűn ismertetett darab s közöttük számos olyan akad, melyet a németek rajzművészetük legnagyobb kincsei közé számítanak.

Különösen nagy értéket jelentenek a XV. századi rajzok, ezek között is a múzeum legkorábbi német lapja, egy kölni mesternek 1400 körül keletkezett szent Margitja, melynek nemes szépségét a külföldi német rajzgyűjteményeknek is csak igen kevés darabja éri el. Ehhez csatlakozik egy svájci művész 1450 körüli, a Madonnát szent Pállal ábrázoló fanyar érdekességű rajza, melynek jelentékenységét eléggé bizonyítja, hogy szerzőségére nézve komoly hozzáértők részéről szóba jöhetett Konrad Witz neve. Nevezetes rajz egy 1480 körüli nürnbergi művész Keresztrefeszítése is és főleg Veit Stoss két vázlata 1510-ből. A művészek ezeken kívül már csak két rajza ismeretes.

Rendkívül gazdag a múzeum XVI. századi gyűjteménye s ezenbelül is a nürnbergi és a dunai iskola. E sorozat élén Dürer rajzai állanak, melyeket a közönségnek a közel múltban, a Dürer-

centennárium kiállításán már volt alkalma látni. Nem tartoznak a nagy mester, legtekintélyesebb rajzai közé, nem veteksenek a bécsi Albertina nagyszerű lapjaival, de azért fontos darabok és jellemzőek Dürer művészetére. Saját oeuvrejükön belül annál súlyosabb darabok képviselik a többi nürnbergi művészt, S. Behamot, Springinkleet, Kulmbachot és Wolf Srautot. Az augsburgi művészcsoporthoz kellő hangsúllyal jut szóhoz Jörg Breu rajzaiban s az elsassiak Hans Baldung Grien három válogatottan szép rajzában.

A kiállítás középpontjában a dunai iskola ragyogó tájképrajzai állanak, a német tájfestés megteremtőinek áhítatos, szinte szívi vallomásai új természetszemléletükről. Ez az iskola a gyűjteményben pazar bőséggel van képviselve. Itt van Altdorfer 1511-iki dunai utazásának egyik legérdekesebb dokumentuma, Sarmingstein látképe és néhány más, kiváló rajza, szent Kristóf, szent Borbála és szent Jeromos képei. Ezekhez a már technikájuknál fogva is feltűnő és meglepő finomságú rajzokhoz sorakoznak az Altdorfer követők színes, kedves lapjai, telve a mestertől ellesett gráciával és gyengédséggel. Fényes sorozat mutatja be a dunai iskola másik nagy mesterének, Wolf Hubernek és az ő követőinek művészetét. Nem sokkal ezelőtt mindezek a rajzok Huber eredeti műveiként szerepeltek a szakirodalomban. Lassanként azonban mind több morzsolódott le az eredetileg neki tulajdonított tömegből s csak a legújabb időkben sikerült a bonyolult kérdést annyira tisztázni, hogy ma már csak öt rajzot tartunk eredetieknek, Urfahr képét, két fűzes tájat és másik kettőt, de ezek azután valóban remekei a huberi művészetnek. A többi rajz részben egyéb példányokból is ismeretes, részben csak a mi gyűjteményünkben fennmaradt másolata Huber elveszett eredeti rajzainak, de

bizonyosága annak, mily nagy becsben álltak művei már a kartársak megítélésében is.

A század közepéből valók H. S. Lautensack fantasztikus tájrajzai és A. Hirschvogel gazdag sorozata vadászjelenetekből, melyeket a Hirschvogel-műhelyben készült s néhány példányban máig is fennmaradt üvegfestményekhez készített. E sorozat a kitűnő megfigyeléssel készült s vadászattörténeti szempontból rendkívüli értékkel bíró ábrázolásokon kívül azért is nagy fontosságú, mert Hirschvogelnek ilyen természetű rajzai egyetlen más gyűjteményben sem ismeretesek. A század végéről valók Hans Hoffmannnak, Dürer késői követőjének munkái. Dürer rajzainak tökéletes másolatai és egy képtervezet őrzik művészetét, mely szokása szerint Dürer-rajzok hű felhasználásával készült. Mindezeknél fontosabbak azonban állat- és növényrajzai, melyek ugyan Dürer hatása alatt, de önállóan készültek s artistikus színösszeállításuk és felfogásuk s ezenkívül tudományos pontosságuk miatt páratlanul állnak korukban.

A német művészet szempontjából rendkívül becses egy további sorozat: Simon Schlör aquarell tervezetei stuttgarti nagy emlékművéhez. Mivel a szobormű, főleg dekoratív részleteiben az idők folyamán sokat szenvedett és kiegészítésekre szorult, rajzainak külön nagy érdeme, hogy a 11 közül kilenc szobor tervét eredeti formájában tartotta fenn. Szobrászi munkák azok a szép tervezetek is, melyeket nürnbergi aranyművesek készítettek, különösen a kitűnő Christoph Jamnitzer tervei ezüst edények alakos kompozícióihoz. Ezeknek kétszeres értéket ad, hogy a tárgyak is fennmaradtak, melyeknek előképeül szolgáltak.

Ezek a munkák már a század végén fellépő manierizmus formavilágában élnek, melynek németországi főképviselői II. Rudolf császár nagy kultúrájú prágai udvarában fejtették ki

tevékenységüket. Főképvisezői Hans von Achen, J. Heintz és Gundelach. Mindeniküktől jellemző lapok láthatók a kiállításban. A sorozatot Adam Elsheimer lapjai zárják le, kinek a manierizmushoz már nincs köze. Elsheimer korának újító elméi közé tartozott s munkái, melyek a naturalizmus jegyében állanak, átvezetnek a XVII. század érett művészetéhez.

A gyűjtemény zöme Esterházy-birtokból származik, annak is jelen-

tékeny része egy szintén egységes gyűjteményből, a XVI. század végén keletkezett híres nürnbergi Praun-cabinetből veszi eredetét, mely együtt maradt egészen a XIX. század elejéig. Az anyag kisebb, de szintén számottevő része Delhaes István festőművész hagyatékaképpen került a múzeumba. E két nagy sorozatot kiegészítik a múzeumnak az utolsó évtizedekben történt vásárlásai, közöttük néhány elsőrangú lap.

Hoffmann Edith.

Zene.

Karácsonyi újdonságnak magyar zeneszerző művét mutatták be az Operaházban. A *Magyar karácsony* kis falusi életkép, melyhez *Ádám Jenő* népi dallamok felhasználásával írt zenét. A cselekmény tulajdonképpeni főhordozói a különféle régi népszokásokban gyökerező karácsonyi játékok. A gyermekektől a felnőttekig felvonul itt a falusi karácsonyest minden lehető szereplője. Csak az a kár, hogy ezt a sokféle jelenetet a szerzők sem a zenében, sem a cselekményben nem tudták szervesebben egymásbafűzni. Lát-szik a művön az alkalmi jelleg, mintha a tökéletesebb formálására nem futott volna az időből. A zenében itt-ott érdekes melódiavonalak csillanak fel, gyönyörű régi magyar népdalmotívumok, de mindig megszakadnak, szétfolynak: hiába várjuk visszatérésüket. Legsikerültebb az utolsó rész, ahol a hóval fedett kis falusi házak, fent a magasban a kivilágított templomajtó, az éjféli misére lámpákkal a kezükben haladó falusiak, az egész hangulatos szinpadi kép a zeneszerzőnek is kedvező alkalmat nyújt a hangulatfeszítésre, a színesebb hangszerelésre.

Reméljük, hogy mind a tehetséges szövegíró *Szunyoghné Tüdös Klára*, mind a sok reményre jogosító Ádám Jenő sok tanulságot és tapasztalatot szereztek egy teljesebb, érettebb szinpadai alkotáshoz.

Utána Alexander *Glazunow* (szül. 1865) *Évszakok* c. balettje került bemutatásra. Ennél a műfajnál a szemnek nyújtott rengeteg inger könnyen pótolja a zene hiányait. Itt nem olyan feltűnő, hogy szerzője a se nem hideg, se nem meleg muzsikusok közé tartozik, akinél az érzés közvetlenségét kitűnő formaérvék és finom, színes hangszerelés pótolja. Zenei invenciója némiképp mindig másodkézből valók; faji eredetiség helyett erős nemzetközi befolyások érvényesülését mutatja. Mindez azonban nem homályosította el a pompás kiállításban színre kerülő balett sikerét. Ismét egy példája a ma annyira korszerű tünetnek, hogy első-sorban a rendező, a diszlettervező és a balettkar «csinálja» a mű sikerét és csak azután következik a zeneszerző. Különösen sikerült a Tél és a Nyár megjelenítése. A zuzmarás, ködös háttérből sejtelmesen átsurrantó hófehér alakok, a nyár forró, telített pipacs, búzakék, aranyos kalászszíneiben tündöklő tánckar a zenét az emberi test vonalszépségeinek zenéjévé varázsolják. Az Ősz bacchanáliájában már túl sok akrobataszerű, durvább táncstílus rontotta a festői háttér finom artisztikumát. Mintha a dércsípte lehulló falevelekkel együtt a balettmester fantáziája is elvesztette volna éltető forrását. A szólótáncokat *Szalay Karola*, *Vécsey Elvira*, *Keresztes Mariska*, *Brada*